

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav etnologie

Autoreferát (teze) disertační práce

PhDr. Veronika Pospíšilová

Projevy animismu u Khmerů v Kambodži a v jižním Vietnamu

Manifestations of Animism among Khmers in Cambodia and in South Vietnam

Praha 2019

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Hlavatá, Ph.D.

Autoreferát

Ve své disertační práci jsem zpracovala téma projevů animismu u Khmerů v Kambodži a v jižním Vietnamu. Snažila jsem se obsáhnout všechna hlavní specifika, která tuto víru charakterizují, a její projevy, s jakými se u khmerského etnika můžeme setkat. Animismus má u Khmerů historicky vybudovanou silnou pozici a prostupuje jejich každodenním životem v mnoha ohledech více, než je na první pohled patrné. Pro Khmery je víra ve všudypřítomné spirituální entity velmi snadno uchopitelná, protože vychází z jejich tradičního přístupu ke kosmologii světa a není v rozporu s náboženstvími, která Khmerové přejali ze zahraničí. Animismus se s buddhismem i hinduismem u Khmerů volně prolíná, čímž vzniká nenásilná a všeprostupující synkreze.

V prvních čtyřech kapitolách práce jsem se zaměřila na obsáhlejší úvod do dané problematiky. Analyzovala jsem přehled dosavadního výzkumu, nastínila vývoj náboženské situace v Kambodži, přiblížila samotný pojem animismus a představila Khmery jako národ. Na dalších stránkách jsem uvedla, jakou podobu má animismus u Khmerů na příkladu konkrétních animistických rituálů, jak se projevuje animismus v khmerských přechodových rituálech, a jaké animistické duchy Khmerové uctívají. Dále jsem vymezila posvátný prostor khmerských duchovních, kteří se na projevech animismu podílí, uvedla jsem, jaké jsou významné khmerské oslavy a ceremonie a popsala jsem, jaké typy náboženských staveb se s vírou v nadpřirozené bytosti pojí. Dvě závěrečné kapitoly jsou mými výstupy z podniknutých výzkumů na území Kambodže a jižního Vietnamu, kde jsem jako terénní pracovník prováděla výzkum v průběhu posledních pěti let. Celá práce je doplněna šestnácti přílohami včetně obrázkové dokumentace.

Co se týče metod, které jsem si pro průzkum zvolila, tak pro každou zemi jsem stanovila odlišný přístup. V Kambodži jsem se řídila metodou kvalitativního terénního výzkumu, v rámci kterého jsem se aktivně účastnila khmerského každodenního života a zúčastněným pozorováním postupně pronikala mezi obyvatele vesnice Banteay Rasey. Na základě tohoto pozorování jsem sepsala případovou studii a analyzovala tak průběh tradičního khmerského pohřbu, ve kterém se pojí dohromady prvky animismu, buddhismu i hinduismu. Díky vybudovanému sociálnímu zázemí se mi zde podařilo zrealizovat několik rozhovorů, přičemž dotazování probíhalo cíleně s předem vybranými respondenty. Naopak ve Vietnamu jsem se dotazovala čistě nahodile, kdy jsem v rámci kvantitativní metody zvolila metodu

dotazníkového šetření a výsledky tohoto výzkumu jsem zpracovala do procentuální bilance, která je rozepsána v tabulkách zařazených do příloh této práce.

Vyhodnocením výsledků výzkumů z Kambodži i z jižního Vietnamu jsem došla k závěru, že animismus u Khmerů představuje specifickou víru s dlouholetou tradicí a odráží se v něm rozmanité společenské prvky. V současnosti se jedná o víru, která podle věřících dokáže díky provedení některých šamanistických rituálů léčit nemoci, ochraňovat dané jedince, odvracet zlo a zajistit štěstí.

Z mých terénních výzkumů dále také vyplynulo, že v náhledu na animismus je značný rozdíl mezi obyvatelem rurálního a urbánního prostředí. V praxi by bylo možné Khmera z rurálního prostředí a Khmera z urbánního prostředí vnímat jako střet posvátného a profánního prostoru. Z výpovědí člověka žijícího ve městě dnes vyplývají jiné závěry než z výpovědí vesnických obyvatel. Jak ale tvrdí Eliade, tak „profánní existenci nenajdeme nikde v ryzí podobě. Člověku, který si zvolil profánní život, se nepodařilo náboženské chování zrušit, byť snad dosáhl i velmi vysokého stupně desakralizace světa.“¹

Přestože je Kambodža zemí, kde jsou náboženské projevy všeprostupující, tak s rostoucí urbanizací se na některých místech od tradičních věr ustupuje. Důkazem tohoto tvrzení je i situace, s níž jsem se během výzkumů k práci setkala. Na strom může být nahlíženo tradičně jako na možný domov konkrétní spirituální entity, nebo může plnit pouze užitkovou funkci. Na jedné straně stojí tradičně vyhlížející obraz khmerské společnosti a na straně druhé novodobý Khmer, který žije už mnoho let ve městě, snaží se přizpůsobovat západnímu sekularizovanému světu a od tradičních hodnot se spíše odvrací. Zároveň ale díky khmerské pověrčivosti a zažitým obavám si ani urbanizovaní Khmerové nedovolí tradiční víry popírat či je ze svých životů úplně vyřadit. Přesto je ke všem zde uvedeným informacím nutné přistupovat s vědomím značné regionální diverzity a při hlubším zkoumání tohoto fenoménu pátrat vždy po konkrétní lokaci daného respondenta. Při komparaci urbánního a rurálního prostředí Kambodže a projevů animismu v těchto prostředích jsem došla ve svém bádání k závěru, že projevy animismu lze v současné době zaznamenat jak ve městě, tak na vesnici. O síle této víry svědčí fakt, že o moci duchů vědí všichni Khmerové bez ohledu na věk či místo

¹ Eliade, Mircea. *Posvátné a profánní*. 2006, s. 19.

narození. Podle výstupů z mého terénního výzkumu je tato víra viditelně přítomna v každodenním životě místních obyvatel.

Domnívám se, že by tato práce mohla být jednak hodnotným přínosem v oblasti poznání a dalšího zkoumání projevů animismu v zemích jihovýchodní Asie a jednak by měla přispět k přiznání důležitosti tohoto fenoménu napříč většinově uváděným informacím. Díky plynule se šířící urbanizaci v těchto regionech se od starších typů náboženství na některých místech již ustupuje. Vzhledem k tomu, jak významný charakter v rurálním prostředí tato víra pořád má, bych ráda jeho důležitost v této práci zdůraznila. Doufám, že se mi podařilo předložit osobní zkušenosti z daných oblastí, které jsou mnohdy v názorovém rozporu s obecně uvádějícími tvrzeními.

Na závěr bych ještě ráda poznamenala, že k některým vietnamským pramenům bylo nutno přistupovat se značnou rezervou a většinu informací bylo nezbytné ověřovat. Vietnamští vědci chápou toto téma mnohdy pouze z vietnamského úhlu pohledu a neberou v potaz sílu khmerských tradičních hodnot. Stejně tak bylo nutné pracovat se značnou opatrností s informacemi získanými přímo od Khmerů. Jednak byly některé informace lehce zavádějící a jednak politická situace v Kambodži vyvolává v lidech tak silné obavy, že v určitých případech může při dotazování na takto citlivou tematiku dojít ke značným desinterpretacím. Při zkoumání tohoto tématu je tedy nezbytné sebrané poznatky komparovat, osobně ověřovat a několikrát konzultovat.

Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit a zdokumentovat skutečnost, že animismus je důležitým prvkem khmerského náboženského prostředí i v současnosti. Tento fakt jsem se rozhodla prezentovat vyhodnocením míry veřejného povědomí o projevech animismu u Khmerů a sepsáním určitých poznatků sebraných z řad mých respondentů. Závěrem bych ráda poukázala na to, že se mi podařilo splnit cíle, které jsem si v úvodu této práce stanovila a svou práci jsem přispěla do spektra vědeckého bádání v tomto regionu.

Literatura a prameny

I. Metodika a podklady k terénnímu výzkumu

- Adamec, Čeněk. „Formulace otázek a konstrukce dotazníku“ in *Dotazník v sociologickém výzkumu*. Praha: Československá sociologická společnost při ČSAV, 1976.
- Disman, Miroslav. „Terénní sběr informací“ in *Vybrané techniky sociologického výzkumu*. Praha: Svoboda, 1969.
- Hendl, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1997.
- Janeček, Petr. *Terénní dokumentace folkloru*. Metodická příručka verze 0.1. Praha: Ústav etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014.
- Kane, Eileen. *Doing Your Own Research*. London: Marion Boyars, 1985.
- Lamsér, Václav. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Svoboda, 1966.
- Mareš, Jiří. *Tvorba případových studií pro výzkumné účely*. Metodologická studie. Praha: Pedagogika, roč. 65, č. 2, 2015, s. 113–142 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://userweb.pedf.cuni.cz/wp/pedagogika/>
- Pole, Christopher. *Fieldwork*. London: SAGE Publications, 2005.
- Štrach, Pavel. „Tvorba výukových a výzkumných případových studií“ in
- *Acta Oeconomica Pragensia*, Praha: roč. 15, č. 3, 2007 .
- Watson, C. W. *Being there. Fieldwork in anthropology*. London: Pluto Press, 1999.

II. Literatura k tématu

- Abram, David. *Kouzlo smyslů: vnímání a jazyk ve více než lidském světě*. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2013.
- Aksakov, Aleksandr Nikolajevič. *Animismus a spiritismus: kritické prozkoumání medijních zjevů a jejich vysvětlování hypotézami nervové síly, hallucinací a bezvědomého v odpověď E. von Hartmannovi*. V Praze: E. Beaufort, 1903. 799 s., [16] s. obr. příl.
- Arensen, J., Lisa. „Displacement, Diminishment, and Ongoing Presence: The State of Local Cosmologies in Northwest Cambodia in the Aftermath of War“ in *Asian Ethnology* [online]. 2012, vol. 71, no. 2. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/23339389>>

- Atkinson, J.M., „Shamanism Today“ in *Annual Review of Anthropology*, vol. 21, 1992, s. 307-330.
- Au, Sokhieng. „Medicine and Modernity in Colonial Cambodia“ *Doctoral dissertation*, Berkeley: University of California, 2005.
- Baldick, Julian. *Animal and shaman: ancient religions of Central Asia*. London: I.B. Tauris, 2012.
- Benson, Elisabeth (ed.). *The Cult of the Feline*. Washington, DC: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 1972.
- Bird-David, Nurit. „Animism“ Revised Personhood. *Environment and Relational Epistemology*, *Current Anthropology* 40: 67-91.
- Bonnefoy, Yves. *Asian Mythologies*. Chicago: The University of Chicago Press, 1993.
- Bourdier, Frederic. *The Mountains of Precious Stones: Ratanakiri, Cambodia*. Phnom Penh: Center for Khmer Studies, 2006.
- Bowie, Fiona. *Antropologie náboženství: Rituály, mytologie, šamanismus, poutnictví*. Praha: Portál, 2008.
- Brickell, Katherine., ed.; Springer, Simon., ed. *The Handbook of Contemporary Cambodia*. New York: Routledge, 2017.
- Buckser, Andrew., ed.; Glazier, Stephen D., ed. *The anthropology of religious conversion*. Lanham Md.: Rowman & Littlefield, 2003.
- Cadriere, Léopold. *Religious beliefs and Practices of the Vietnamese*, překlad kapitoly I z *Croyances et pratiques des vietnamiens*. 1. vyd. Hanoj, 1944. Přetisk – Bulletin de la Société des Etudes Indochinoises, XXXIII (1958). Monash University, Centre of Southeast Asian Studies, Clayton, Victoria, 1989, s. 1.
- Cao Xuân Phó. „Sức mạnh của văn hóa truyền thống Khmer“ (Síla tradiční khmerské kultury) in *Viện Văn hóa, Tìm lịch sử văn hóa Campuchia (tập 1)*. Hà Nội: NXB Khoa học xã hội, 1983.
- Carpenter, Clive. *Cambodia, Laos, and Vietnam*. New York: Marshall Cavendish Corporation, 2008.
- Coe, Michael D. *Angkor and the Khmer civilization*. London: Thames and Hudson, 2003.
- Coggan, Philip. *Spirit Worlds. Cambodia, The Buddha and The Naga*. United Kingdom: John Beaufoy Publishing Ltd., 2015.
- Cormack, Don. *Killing Fields Living Fields*. London: Monarch Books, 1997.

- Cornfield, Justin. *The History of Cambodia*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2009.
- Crowley, JD. *Animism: The Default Religion of the World*. SGI National Conference, 2010.
- Daguean, Zhou. *A Record of Cambodia. The Land and its People*. Bangkok: Silkworm Books, 2007.
- Dahlke, Reudiger. *Mandaly světa*. Praha: Fontána, 2010.
- Davis, Erik W. *Deathpower: Buddhism's Ritual Imagination in Cambodia*. Columbia University Press, 2015.
- Delvert, Jean. *Le Paysan cambodgien*. Paris: La Haye, 1961.
- Descola, P. "Societies of nature and the nature of society" in *Conceptualizing society*. Ed. by A. Kuper. London and New York: Routledge, 1992.
- Descola, P. and G. Pálsson (ed.) *Nature and Society. Anthropological perspectives*. London and New York: Routledge, 1996.
- Didier, Bertrand. "The Names and Identities of the Boramey Spirits Possessing Cambodian Mediums" in *Asian Folklore Studies* [online]. 2001, vol 60. [cit. 2019-07-29]. Dostupné z <https://asianethnology.org/downloads/ae/pdf/a1365.pdf>
- Edwards, Penny. *Between a Song and a Prei: „Tracking Cambodian History and Cosmology through the Forest“* in *At the Edge of the Forest. Essays on Cambodia, History and Narrative in Honor of David Chandler*. Ithaca, NY: Cornell University Asia Programme, 2008
- Eisenbruch, Maurice. "The ritual space of patients and traditional healers in Cambodia" in *Bulletin de l'École française d'Extrême-Orient*, vol. 79, no. 2, 1992, s. 283-316. [cit. 2019-09-4]. Dostupné z https://www.persee.fr/doc/befeo_0336-1519_1992_num_79_2_1882
- Eller, J., David. „2014 Review of The Handbook of Contemporary Animism“ in *Anthropology Review Database* [online]. 2014, February 7. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z <http://wings.buffalo.edu/ARD/cgi/showme.cgi?keycode=5849>
- Eliade, Mircea. *Dějiny náboženského myšlení I, Od doby kamenné po eleusinská mystéria*. Praha: OIKOYMENH, 2008.
- Eliade, Mircea. *Dějiny náboženského myšlení IV, Od epochy objevů po současnost*. Praha: OIKOYMENH, 2007.
- Eliade, Mircea. *Iniciace, rituály, tajné společnosti: mystická zrození*. Brno: Computer Press, 2004.

- Eliade, Mircea. *Posvátné a profánní*. Praha: OIKOYMENH, 2006.
- Eliade, Mircea. *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*. Praha: Argo, 1997.
- Fjelstad, Karen (ed.). *Possessed by the spirits: Mediumship in Contemporary Vietnamese Communities*. Ithaca, NY: Cornell University, 2006.
- Forest, Alain. *Le culte des génies protecteurs au Cambodge: Analyse et traduction d'un corpus de textes sur les neak ta* (Collection „Recherches asiatiques“). French Edition. Paris: L'Harmattan, 1992.
- Frazer, G., James. *Zlatá ratolest*. Praha: Mladá fronta, 1994.
- Freeman, Michael. *Cambodia*. London: Reaktion Books Ltd, 2004.
- Gudeman, Stephen. *Economics as cultures: Models and metaphors of livelihood*. London: Routledge and Kegan Paul, 1986.
- Gudeman, S., and Rivera, A. *Conversations in Colombia: The domestic economy in Life and text*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- Guthrie, Stewart. „On Animism“ in *Current Anthropology* [online]. 2000, vol. 41, no. 1. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/10.1086/300107>>
- Hansen, Anne Ruth (ed.); Ledgerwood, Judy (ed.). *At the Edge of the Forest. Essays on Cambodia, History and Narrative in Honor of David Chandler*. Ithaca, NY: Cornell University Asia Programme, 2008.
- Hallowell, A. I. „Ojibwa ontology, behaviour, and world view,“ in *Culture in history: Essays in honor of Paul Radin*. New York: Octagon Books, 1960.
- Harris, Marvin. *Cultural anthropology*. New York: Harper and Row, 1983.
- Harris, Ian. *Cambodian Buddhism: History and Practice*. Honolulu: Hawai'i Press, 2005.
- Harvey, Graham. *Animism. Respecting the Living World*. United Kingdom: C. Hurst & Co., 2005.
- Harvey, Graham. *The Handbook of Contemporary Animism*. Bristol: Acumen Publishing, 2013.
- Harvey, Graham, ed. *Shamanism: a reader*. London: Routledge, 2003.
- Harvey, Peter. *An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
- Hays, Jeffrey. U.S. Library of Congress Cambodia. Prosinec, 1987. Dostupné na: http://factsanddetails.com/southeast-asia/Cambodia/sub5_2a/entry-2838.html

- Heusch, de Luc. „Pour en revenir a la Transe“, Paper given at the Ivth ISSR Conference on Shamanism, Chantilly, 1997.
- Horyna, Břetislav. *Úvod do religionistiky*. Praha: Oikumené, 1994.
- Hunter, D. E., and Whitten, P. (Ed.). *Encyclopedia of anthropology*. New York: Harper and Row, 1976.
- Huffman, Franklin E. *Cambodian System of Writing and Beginning Reader with Drills and Glossary*. New Haven: Yale University Press, 1970.
- Chandler, David. *A History of Cambodia*. 4th edition. New York: Routledge, 2007.
- Chhim, Sun-Him. *Introduction to Cambodian Culture*. San Diego: San Diego State University, 1987.
- Chouléan, Ang. *Brah Ling*. Phnom Penh: Reyum Institute of Arts and Culture, 2005.
- Chouléan, Ang. „Bringing India to Cambodia: Two Examples of Bridges.“ in Dallapiccola, Anna L.; Vergheese, Anila (ed.). *India and Southeast Asia: Cultural discourses*. Mumbai: Pramit Prints, 2017.
- Chouléan, Ang. „The Place of Animism within Popular Buddhism in Cambodia the Example of the Monastery“ in *Asian Folklore Studies* [online]. 1988, vol. 47, no. 1. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/1178250>>
- Chouléan, Ang. *Les Etres surnaturels dans la religion populaire khmère*. Paris: Cedoreck, 1986.
- Ishizawa, Joshiaki. “A la recherche des fondements de la culture en Asie du Sud-est et au Japon...” in *Cultes populaires et sociétés asiatiques: appareils cultuels et appareils de pouvoir*, ed. A. Forest. Harmattan, Paris, 1991, s. 169-183, s. 176.
- Iromoto, T., and Yamada, T. *Circumpolar Animism And Shamanism*. Sapporo: Hokkaido University Press, 1997.
- Iwamura, Jane Naomi. *Revealing the Sacred in Asian and Pacific America*. New York: Taylor & Francis Books, Inc., 2003.
- Jacob, Judith M. *A Concise Cambodian-English Dictionary*. Oxford: Oxford University Press, 1974.
- Kandert, Josef. *Náboženské systémy: člověk náboženský a jak mu porozumět*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010.
- Keyes, F. Charles; Kendall, Laurel; Hardacre, Helen. *Asian Visions of Authority: Religion and the Modern States of East and Southeast Asia*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 1994.

- Lâm Quang Vinh. „Tín ngưỡng thờ Neak Tà trong cộng đồng người Khmer tỉnh Trà Vinh“ (Kult uctívání ducha Neak Tà ve khmerské komunitě v provincii Trà Vinh) in *Tạp chí Nguồn sáng dân gian* [online]. 2010, no. 4. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z <<http://lib.tvu.edu.vn/index.php/vanhoanghethuat/163-neakta.html>>
- Lee, Johathan, H. X.; Matsuoka, Fumitaka; Yee, Edmond; Nakasone, Ronald Y. *Asian American Religious Cultures*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2015.
- Lewis, I. M. *Ecstatic religion: a study of shamanism and spirit possession*. London: Routledge, 2003.
- Lévy-Bruhl, L. *Myšlení primitivního člověka*. Praha: Argo, 1999.
- Lim Hak Kheang; Eham, Madeline E. *Cambodian-English English Cambodian Dictionary*. New York: Hippocrene books, 1990.
- Mabbett, Ian W; Chandler, David P. *Khmerové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000.
- Mabbett, I. W., „Devaraja“ *Journal of Southeast Asian History*, vol. 10, no. 2, pp. 202-223, 1969.
- Mageo, Jeannette Marie; Howard, Alan (ed.). *Spirits in Culture History and Mind*. London: Routledge, 1996.
- Marston, John. Guthrie, Elizabeth. *History, Buddhism and new religious movements in Cambodia*. Honolulu: Hawai'i Press, 2004.
- May Mayko Ebihara (ed.); Carol A. Mortland (ed.); Judy Ledgerwood (ed.). *Cambodian Culture since 1975*, New York: Cornell University Press, 1994.
- McCann, Gregory. „Animism in Cambodia: bioregional living in practice“ in *Trumpeter*, [online], 2011, vol. 27, no. 1. [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: <http://trumpeter.athabasca.ca/index.php/trumpet/article/view/1185/1562>
- Murphy, F., Robert. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Slon, 1998.
- Nguyễn Hạnh (ed.). *Nam Bộ xưa & nay*. Hanoj: Nhà xuất bản thời đại, 2014.
- Nidhi Aeusrivongse. Devaraja cult and Khmer kingship at Angkor”, in: *Explorations in Early Southeast Asian History: The origins of Southeast Asian statecraft*, ed. K. R. Hall a J. K. Whitmore. State University of Michigan, Center for South and Southeast Asian Studies, Ann Arbor, Mich. 1976, s. 107-148.
- Norton, Barley. *Songs for the Spirits: Music and Mediums in Modern Vietnam*. Chicago: University of Illinois Press, 2009.
- Nožina, Miroslav. *Dějiny Kambodže*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

- Nožina, Miroslav. *Kambodžský poutník*. Praha: Livingstone, 1999.
- Nožina, Miroslav. *Pasáson Bandá Phao*. Horská etnika a stát v Laosu. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v.v.i., 2013.
- Oashi Hisatoshi; Mikami Naomitsu. *Khmer People in Southern Vietnam. Their Society and Culture*. Tokyo: Keio University Press, 2008.
- Ondračka, Lubomír et al. *Smrt a umírání v náboženských tradicích současnosti*. Praha: Cesta domů, 2017.
- Ovesen, Jan; Trankell, Ing-Britt. *Cambodians and their doctors*. Copenhagen: NIAS Press, 2010.
- Pals, Daniel L.: *Osm teorií náboženství*. Přel. Lucie Valentinová, Praha: ExOriente, 2015.
- Phan Thị Yến Tuyét. „Aspects of the Life-sustaining Culture of the Khmer People in the Nhi Truong Commune, Cau Ngang District, Tra Vinh province“ in Oashi Hisatoshi; Mikami Naomitsu. *Khmer People in Southern Vietnam. Their Society and Culture*. Tokyo: Keio University Press, 2008.
- Pospíšil, Leopold. *Systémy víry: náboženství a magie*. Český lid, 8é, 1993, s. 388- 412.
- Pokorný, Jan. *Lingvistická antropologie: Jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada, 2010.
- Ponn, Miech. *Komnong aiksa stebi propayni tumniem tumnoap kmae*. (Zápisky o khmerských zvycích a tradicích), Part 1, Phnom Penh: Buddhist Institute, 2001, s. 155-157.
- Procházka, Vladimír. *Přežila jsem peklo čili posnídal jsem chilli s kambodžskou princeznou*. Praha: Nakladatelství PLOT, 2017.
- Pym, Christopher. *Mistapim in Cambodia*. London: Hodder & Stoughton, 1960.
- Ruis, Margot. *Bytosti přírody a léčení Země: život s jiným světem*. Ráječko: Václav Kazda, 2014.
- Reuter, Thomas; Horstmann, Alexander. *Faith in the Future*. Understanding the Revitalization of Religions and Cultural Traditions in Asia. Boston: Brill, 2012.
- Russell, L., Ross., *Cambodia. A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Divison, Library of Congress, 1990.
- Ryeung, Seo Ju. *Southeast Asian Houses: Expanding Tradition*. Seoul: Seoul Selection, 2017.
- Salguero, Pierce C. *Traditional Thai Medicine: Buddhism, Animism, Ayurveda*. Prescott, AZ: Hohmpress, 2007.

- Sharan, Mahesh Kumar. *Studies in Sanskrit Inscriptions of Ancient Cambodia*. New Delhi: Abhinav Publications, 1974.
- Schäublin-Hauser, Brigitta. *World Heritage Angkor and Beyond*. Circumstances and Implications of UNESCO Listings in Cambodia in *Göttingen Studies in Cultural Property*, vol. 2, Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, 2011.
- Soukup, Václav. *Antropologie: teorie člověka a kultury*. Praha: Portál, 2011.
- Skalický, Karel. *Po stopách neznámého boha*. Svitavy: Trinitas, 1999.
- Stark, Miriam T. „Pre-angkorian and Angkorian Cambodia.“ in *Southeast Asia: From Prehistory to History*. New York: RoutledgeCurzon, 2014. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/262450552_Pre_Angkorian_and_Angkorian_Cambodia
- Strauss, L., Claud. *Myšlení přírodních národů*. Praha: Dauphin, 1996.
- Stringer, Martin D. „Rethinking Animism: Thoughts from Infancy of Our Discipline“ in *The Journal of the Royal Anthropological Institute* [online]. 1999, vol. 5, no. 4. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/2661147>>
- Taylor, Philip. *The Khmer Lands of Vietnam*. National University of Singapore: Singapore, 2014.
- Thompson, Ashley. *Engendering the Buddhist State: Territory, Sovereignty and Sexual Difference in the Inventions of Angkor*. Milton Park: Routledge, 2016.
- Thompson, Ashley. „Calling of the Souls: A Study of the Khmer Ritual Hau Bralin“ in *Working papers (Monash University. Monash Asia Institute)* [online]. 1996, no. 98. [cit. 2019-09-9]. Dostupné z: <https://trove.nla.gov.au/work/166184164?q&versionId=181113192>
- Tooze, Ruth. *Cambodia: Land of Contrasts*. New York: The Viking Press, 1962.
- Toan Anh. *Tín ngưỡng Việt Nam (Lidové víry Vietnamu)*, T. 1 và 2. TPHCM: NXB Văn nghệ TP HCM, 2000.
- Trần Ngọc Thêm. *Cơ sở văn hóa Việt Nam. (Základy vietnamské kultury)*. TP HCM: NXB Giáo dục, 1999.
- Tully, John. *A short History of Cambodia: From Empire to Survival*. Singapore: Allen&Unwin, 2005.
- Turner, Victor. *Průběh rituálu*. Brno: Computer Press, 2004.
- Tylor, E. B.: *Primitive Culture*. New York, Harper 1958 (1971).

- Tylor, B., Edward. *Religion in Primitive Culture*. New York: Harper Torchbooks, 1958. (Originál práce byl publikován pod názvem „Primitive Culture“ v roce 1871.)
- Yamada, Takako. *An anthropology of animism and shamanism*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1999. 165 s., [4.] s. obr. příl. Bibliotheca shamanistica, vol. 8. ISBN 963-05-7683-X.
- Van Gennep, Arnold. *Přechodové rituály: Systematické studium rituálů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997.
- Vater, Tom. *Cambodia: A Journey through the Land of the Khmer*. New York: Purple Moon Publications, 2014.
- Vecchia, Stefano. *Khmerové: poklady starobylých civilizací*. Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2008.
- Vũ Quốc Khánh. *Người Khmer ở Nam Bộ* (Khmerové v jižním Vietnamu). Hanoj: Nhà xuất bản thông tấn, 2012.
- Wolf, Josef. *Antropologie pro každý den*. Praha: ARSCI, 2004.
- Wolf, Josef. *Magia naturalis: do umění pravěkých šamanů po současné poznatky vědy o člověku*. Praha: ARSCI, 2009.
- Wolters, O. W. “Khmer Hinduism in the seventh century”, in: R. B. Smith a W. Watson (ed.): *Early South East Asia: Essays in archeology, history and historical geography*. New York: Oxford University Press, 1979, s. 427-442.
- Zelenda, Jiří. *Stručná historie států: Kambodža*. 1. vyd. Praha: Libri, 2009.
- Zbavitel, Dušan. *Džátaky Příběhy z minulých životů Buddha*. Praha: DharmaGaia, 2007.
- Zbavitel, Dušan (ed.). *Mánavadharmašástra, aneb Manuovo ponaučení o dharmě*. Praha: ExOriente, 2009.

III. Ostatní zdroje

- Sommer, Rebecca. Dokument „Eliminated without bleeding“, 2006. Dostupné na: <http://www.sommerfilms.org/documentaries/Khmer-Krom/index.php>
- <http://ethnomed.org/clinical/end-of-life/death-in-cambodian-buddhist-culture>
- <https://www.learnreligions.com/naga-449846>
- <https://baotintuc.vn/dan-toc-mien-nui/tin-nguong-tho-neak-ta-cua-nguoi-khmer-nam-bo-20141008202246514.htm>
- <https://hubpages.com/holidays/cambodia-new-year>

- <https://www.goglobaltoday.com/global-travel/the-khmer-new-year-angel-2016>

Publikační, akademická a pedagogická činnost

I. ročník Ph.D. studia - 2014/2015

- **1. Čtyřměsíční studijní stáž na univerzitě v Ho Či Minově Městě (leden-duben 2014)**

(Národní univerzita Fakulty sociálních a humanitních studií v Ho Či Minově Městě - Đại học Quốc Gia Thành phố Hồ Chí Minh – Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Vietnam National University - HCM City - University of Social Sciences and Humanities)

- Intenzivní jazykový kurz vietnamštiny, zakončený mezinárodně uznávanou zkouškou (Intermediate 4)
- Konzultace ke zpracování disertační práce s paní docentkou Phan Thị Yến Tuyét, která na této univerzitě působí a podnikala terénní výzkumy mezi Khmery v jižním Vietnamu
- Návštěva khmerské pagody Chantarangsay v Ho Či Minově Městě a zahájení série rozhovorů k terénnímu výzkumu

- **2. Pedagogická činnost**

- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
- ÚDV FF UK - na katedře Etnologie se spec. vietnamistika
- Zahájení prvního akademického roku na škole ve vesnici Banteay Rasey v Kambodži - listopad 2014

- **3. Publikační činnost**

- SEP 1/2015 - příspěvek na téma „Role vodního loutkového divadla ve vietnamské společnosti“

- **4. Grantové aktivity**

- Podání žádosti o grant na (GAUK) na realizaci výzkumu „Projevy animismu u Khmerů v jižním Vietnamu a Kambodži“

- **5. Terénní výzkumy**

- V provincii Trà Vinh v jižním Vietnamu se mi podařilo uskutečnit několik vedených rozhovorů v terénu a podniknout dotazníkové šetření ke zjištění, jaké jsou projevy animistických kultů v této oblasti

- Návštěva Kambodži - mapování problematiky projevů animismu u Khmerů v místním rurálním prostředí, konkrétně ve vesnici Banteay Rasey a ve městě Siem Reap

- **6. Práce v terénu**

- V roce 2014 jsem založila neziskovou organizaci Hvězdice, z.s. (www.hvezdice.cz), která zajišťuje výstavbu škol, podporu vzdělání a pomoc ve věci sociálního zabezpečení nejchudších dětí v Kambodži. V listopadu byla postavena první škola ve vesnici Banteay Rasey. Díky těmto projektům se mi podařilo získat si síť respondentů pro realizaci terénních výzkumů ke své disertační práci.

II. ročník Ph.D. studia - 2015/2016

- **1. Měsíční pracovní stáž na škole v Kambodži - listopad 2015**

- Výuka angličtiny, hudební nauky, výtvarného umění a jógy

- Zahájení druhého akademického roku na škole ve vesnici Banteay Rasey

- **2. Měsíční pracovní stáž na ostrově Phu Quoc ve Vietnamu - leden 2016**

- Výuka angličtiny zaměstnanců ve firmách a rezortech a na místních školách

- **3. Antropologická konference na Masarykově univerzitě v Brně - květen 2016**

- Výstup s příspěvkem „Ostré hranice v khmerské společnosti“ v rámci bloku Sociální hranice a interakce

- **4. Pedagogická činnost**

- ÚDV v rámci přednáškového cyklu „Náboženství Indočíny“

- FF UK - přednáška o Kambodži pro širokou veřejnost v koprodukcii s p. dr. Jedelským

- Evropský dům s p. doc. Nožinou v rámci přednášky „Jihovýchodní Asie - země paradoxů“

- Škola v Banteay Rasey v Kambodži
- Škola Màm Non Yên Nhi, Phú Quốc ve Vietnamu

III. ročník Ph.D. studia - 2016/2017

- **1. Měsíční pracovní stáž na škole v Kambodži ve vesnici Banteay Rasey - listopad 2016**
 - Výuka angličtiny, hudební nauky, výtvarného umění a jógy
 - Zahájení třetího akademického roku na škole ve vesnici Banteay Rasey
- **2. Mezinárodní Masarykova konference - prosinec 2016**
(Konference pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky)
 - Přednesen příspěvek s názvem „Role kultu matek ve vietnamské společnosti“
- **3. Publikační činnost - prosinec 2016**
 - Příspěvek, který byl přednesen na Mezinárodní Masarykově konferenci v prosinci 2016 na téma „Role kultu matek ve vietnamské společnosti“, byl zařazen do Recenzovaného sborníku Mezinárodní vědecké konference a v elektronické podobě vydán.
(ISBN 978-80-87952-17-7)
- **4. Tříměsíční pracovní stáž na ostrově Phu Quoc ve Vietnamu (leden-březen 2017)**
 - Výuka angličtiny zaměstnanců ve firmách a rezortech a na místních školách
- **5. Terénní výzkum**
 - Jižní Vietnam - dokončení terénního výzkumu v dané oblasti (dotazníkové šetření, vedené rozhovory s vybranými subjekty)
 - Kambodža - Banteay Rasey, Siem Reap, Phnom Penh (březen - duben 2017)
 - Konzultace s profesorem Ang Chouléanem dne 19. 3. 2017 v Národním muzeu v Phnompenhu (The National Museum of Cambodia in Phnom Penh)

IV. ročník Ph.D. studia - 2017/2018

- **1. Úspěšně složená Státní doktorská zkouška - 13. 9. 2017**
- **2. Měsíční pracovní stáž na škole v Kambodži - listopad 2017**
 - Výuka angličtiny, hudební nauky, výtvarného umění a jógy
 - Zahájení čtvrtého akademického roku na škole ve vesnici Banteay Rasey
- **3. Měsíční pracovní stáž na ostrově Phu Quoc ve Vietnamu - leden 2018**
 - Výuka angličtiny zaměstnanců ve firmách a rezortech a na místních školách
- **4. Terénní výzkum**
 - Analýzy sebraných poznatků ze zúčastněného i nezúčastněného pozorování, které bylo prováděno u Khmerů v jižním Vietnamu a Kambodži

V. ročník Ph.D. studia - 2018/2019

- **1. Měsíční pracovní stáž na dvou školách v Kambodži - listopad 2018**
(Školy, které se mi podařilo postavit a otevřít s mou neziskovou organizací Hvězdice, z.s. První ve vesnici Banteay Rasey v roce 2014, druhá ve vesnici Ta Pua v roce 2018)
 - Výuka angličtiny, hudební nauky, výtvarného umění a jógy
 - Analýza sebraných poznatků z terénních výzkumů k mé disertační práci, které probíhaly na území Kambodži a jižního Vietnamu po dobu 5 let
 - Zahájení pátého akademického roku na škole ve vesnici Banteay Rasey
 - Zahájení prvního akademického roku na škole ve vesnici Ta Pua
- **2. Měsíční pracovní stáž na ostrově Phu Quoc ve Vietnamu - leden 2019**
 - Výuka angličtiny zaměstnanců ve firmách a rezortech a na místních školách
- **3. Práce v terénu**
 - Ve vesnici Banteay Rasey jsme během roku 2014 postavili školu, následně jsme zde zavedli elektrinu, postavili sociální zařízení a každoročně zde v rámci mé neziskové organizace dobrovolníčíme. V roce 2018 jsme postavili školu ve vesnici Ta Pua. Na obou těchto školách pomáháme s provozem, platíme výuku angličtiny, zajišťujeme adopci na

dálku, podporujeme účelovými stipendii všechny děti ve vesnici a staráme se o potřebnou zdravotní péči.